

Speerger Jan Wacslaw (1895–1950)

1921–1950 (2006)

Inventář

Název archivu:	Národní filmový archiv, Praha
Název archivní pomůcky:	Speerger Jan Wacslaw (1895–1950)
Časový rozsah pomůcky:	1921–1950 (2006)
Druh archivní pomůcky:	Inventář
Číslo evidenčního listu NAD:	201
Evidenční číslo pomůcky:	141
Jméno zpracovatele:	PhDr. Jindřich Schwippel
Místo a rok vyhotovení archivní pomůcky:	Hradištko pod Medníkem, 2011

I. Obsah

I.	Obsah	
II.	Vývoj původce archivního souboru	III
III.	Vývoj a dějiny archivního souboru	IV
IV.	Archivní charakteristika archivního souboru	IV
V.	Obsahový rozbor archivního souboru	IV
VI.	Záznam o uspořádání archivního souboru a sestavení pomůcky	V
VII.	Použité prameny a literatura	VI
VIII.	Inventární seznam	1
Příloha 1	Fotografie z pozůstalosti J. W. Speergera zařazené do sbírek NFA	5

II. Vývoj původce archivního souboru

Vlastním jménem Jan Sperger se narodil 29. dubna 1895 v Adamově v okrese České Budějovice a zemřel v Praze dne 25. června 1950. Byl především filmovým hercem, ale i filmovým režisérem a producentem, byl i hercem divadelním. Přestože ve své době patřil k nejoblíbenějším filmovým hercům, jak ještě v éře němého filmu tak i ve filmu zvukovém, nevznikla dosud jeho přesná a podrobnější biografie. (Velmi torzovitý, rozsahem malý osobní fond může poskytnout alespoň několik nových faktů.) Absolvoval keramickou školu v Bechyni. Byl promítačem v kinu Koubek. Od osmnácti let působil ve WETEBFILMU, který – prý – spolu s V. Bínovcem založil. Zde – i když oficiálně ve funkci tajemníka a pomocného režiséra – vykonával všechny potřebné práce: obstarával rekvizity, reklamu na filmy atd.

V éře němého filmu patřil k „slibné šestce“: Lamač, Ondráková, Heller, Pištěk, Rovenský. Pochvalu získal za důležitou vedlejší roli cikána Pišty ve filmu V. Kubáska *Čarovné oči* r. 1923. V hlavní roli se poprvé objevil v roce 1925 ve filmu *Karel Havlíček Borovský* – v režii K. Lamače. Evropského ocenění se mu dostalo za titulní roli Pozdnyševa v *Kreutzerově sonátě* (režie G. Machatý, r. 1926). Mužný zjev i přesvědčivý herecký výkon předvedl také roku 1927 v roli ing. Hornofa v Krňanského filmu *Krásná vyzvědačka*. Uznání též sklidil za ztvárnění role Boleslava ve velkofilmu *Svatý Václav* režiséra J. S. Kolára r. 1929. Několik větších i menších rolí získal i v Německu, Rakousku a ve Francii. Později byl u nás již jenom osvědčeným a spolehlivým hercem větších či menších epizodních rolí. Jeho poslední filmy z padesátých let byly: *Přiznání*, *Past*, *Racek má zpoždění*, *DS-70 nevyjíždí*. Filmografie je v příloze inventáře.

Když r. 1939 slavil 20 let činnosti ve filmu, uvádí v novinovém interviu, že natočil „nebo se jinak podílel“ na 780 filmech.¹ Působil mj. ve filmech režisérů Vl. Slavínského, K. Lamače, dr. J. S. Kolára až po M. Friče. Podle smlouvy s Divadlem filmového studia z r. 1949 mu bylo započteno „32 let v povolání“ při měsíčním platu 5.000,- Kč a zařazení do platové kategorie A II/4.

---

¹ Oficiální Speergerova filmografie uvádí 279 českých filmů „včetně nedokončených“.

K. Smrž v nekrologu uvádí, že Speerger byl „výlučně filmový herec“. Podle (ovšem neověřených) zpráv působil v divadlech Vlasty Buriana, Rokoku, Komedii, ve Varieté K. Hašlera a dokonce i v Národním divadle.

Naopak je jisté, že byl r. 1927 členem výboru nově založeného *Svazu filmových pracovníků* (předseda Theodor Pištěk). Na dopisním papíru (blanket bez data) s hlavičkou firmy *Čezvukfilm* (Český zvukový film, Praha II., Jáma 1/699) je Speerger uveden jako produkční.

Před „totálním nasazením“ za Protektorátu jej chránilo zaměstnání v Lucernafilmu. V květnu 1945 byl členem Revoluční gardy ve Vršovicích a za Svaz českých filmových pracovníků byl přisedícím senátu disciplinární rady.

III. Vývoj a dějiny archivního souboru

Zůstavitel sbíral novinové výstřižky s recenzemi filmů, v nichž hrál; bohužel ve valné většině bez dat a záznamu z kterého periodika jsou. Neznáme odpověď na otázku, proč se z této dokumentace a ostatně z celého, původně jistě obsáhlejšího, souboru uchovalo jen torzo. Písemnosti předal NFA jeho syn, rovněž filmový pracovník, až roku 2006 spolu se sbírkou časopisů, kterou převzala knihovna NFA.

IV. Archivní charakteristika archivního souboru

Jak bylo již výše uvedeno, soubor je jen nevelkým fragmentem „ideální“, úplné písemné pozůstalosti. Fyzický stav archiválií (včetně fotografií) je ve valné většině dobrý; životnost novinových výstřižků a dokumentů z roku 1945 je ovšem omezená.

V. Obsahový rozbor archivního souboru

Torzovitě uchované dokumenty mohou poskytnout jen úryvkovitě zásadnější data a fakta k biografii zůstavitele. Doplnkem může být záznam vzpomínek syna zůstavitele Oldřicha ve sbírce oral history NFA. Dochované dokumenty mohou být jinak zdrojem některých dosud neznámých informací (např. výše jeho honorářů,

působení v *Čezvukfilmu* či zůstavitelova angažovanost v květnu 1945), odborník pravděpodobně ocení některé starší fotografie z natáčení českých a německých filmů. Soubor výstřížků postrádá údaje o datech a názvech periodik, přesto může posloužit jako ukázka dobového hodnocení některých filmů s J. W. Speergerem – zejména soubor výstřížků o filmu *Svatý Václav*. Soubor „životopisných“ výstřížků může v mnoha detailech doplnit budoucí Speergerovu biografii. (Datování v inventáři bylo rekonstruováno podle dat premiér jednotlivých filmů.)

VI. Záznam o uspořádání archivního souboru a sestavení pomůcky

Nesourodý konvolut, obsahující jen několik dokumentů a dopisů, novinové výstřížky a fotografie, byl uspořádán ve vhodné aplikaci schématu pro pořádání písemných pozůstalostí NFA. Vzhledem k biografickému významu jednotlivých písemností byl zvolen prohloubený popis; proto nebyly vypracovány rejstříky.

Ze stejných důvodů byly uspořádány výstřížky chronologicky a podle názvů filmů, kde zůstavitel hrál. Při pořádání fotografií bylo podle možností přihlédnuto k původnímu uspořádání zůstavitele, takže někdy není třídění úplně důsledné. Původní soupis fotografií v pozůstalosti byl revidován: oprava nesprávných popisů, změna jmen osob i názvů filmů. Většina fotografií byla zařazena do sbírek fotografií NFA. Soupis těchto přeřazených fotografií je uveden za inventárním seznamem v členění na:

- Sběrka fotografií z českých hraných filmů – němé filmy – zvukové filmy,
- Sběrka fotografií civilních portrétů českých filmových osobností
- Sběrka portrétů zahraničních filmových osobností.

VII. Použité prameny a literatura

- Jiří Havelka, *Kdo byl kdo v českém filmu před r. 1945*, ČSFÚ Praha, 1978 (s.137–138).
- Jiří Havelka, *Filmografie pracovníků v čs. filmu v letech 1898–1968*, strojopis.
- *Český hraný film I., II., III.*, NFA Praha, 1985, 1998, 2001.
- Oldřich Speerger (syn), záznam ve sbírce oral history z r. 2004.

VIII. Inventární seznam

<i>Inv.č.</i>	<i>sign.</i>	<i>Obsah</i>	<i>časový rozsah</i>	<i>č. ev. jedn.²</i>
I. ŽIVOTOPISNÝ MATERIÁL				
1	I. a)	Čs. cestovní pas zůstavitele a jeho choti Anny (uvedeno jméno Jan Šperger); tiskopis, ³ fol. 20 + kožené desky + 2 vlepené fotografie.	1921	1
2		Národní výbor pražského hnutí odboje a Národní výbor obranné stráže Praha: potvrzení o účasti zůstavitele, službě v posádce v paláci Lucerna a oprávnění nosit zbraň; strojopis česky, ⁴ fol. 1.	5.5.1945	1
3		Vyšetřující komise Národního výboru ve Vršovicích: potvrzení o členství v komisi ze dne 31. 5. 1945 + Svaz českých filmových pracovníků: jmenování přísedícím senátu disciplinární rady ze dne 16. 11. 1945; fol. 2.	31.5.1945	1
4		Revoluční garda při NV Vršovice: potvrzení členství v hodnosti praporčíka; stroj./rukopis ⁵ , fol. 1.	11.5.1945	1
II. KORESPONDENCE				
5	II. b) 5)	Blahopřání Filmové ligy československé k „jubilejnímu divadelnímu vystoupení“, podepsán J. S. Kolár; rkp., fol. 1.	1929	1
6		Ministr informací V. Kopecký: děkuje zůstaviteli „za dosavadní dílo“; fol. 1.	1948	1
7		Zůstavitel děkuje ministrovi Kopeckému za uznání a urguje přijetí do „stálého smluvního svazku herců Čs. státního filmu“; fol. 1.	1948	1
III. UMĚLECKÁ ČINNOST				
c)				
8		B.Zahradník-Brodský gratuluje k výkonu v roli Pišty ve filmu <i>Čarovné oči</i> ; rkp., fol. 1.	1924	1

² Není-li uvedeno jinak, jedná se o karton. Není-li uvedeno jinak, je dokument v českém jazyce.

³ Dále jen tisk.

⁴ Není-li uvedeno jinak, jedná se o strojopis (dále jen stroj.) v českém jazyce.

⁵ Dále jen rkp.

9	G. Machatý angažuje zůstavitele do role Pozdnyševa ve filmu <i>Kreutzerova sonáta</i> („úhrnná gáže“ 11.000,- Kč); dvojlist.	1926	1
10	Bratří Deglové – Filmová společnost: dohoda o vyrovnání závazků se zůstavitelem; fol. 1.	1928	1
11	VINOHRADSKÁ ZPĚVOHRA, plakát „jediné vystoupení“ zůstavitele v Piskáčkově operetě <i>Osudný manévr</i> ; tisk., fol. 1.	1928	1
12	ES-PE FILM, výrobní odd.: potvrzení o „rovnoprávné účasti“ T.Pišťeka aj.W. Speergera na filmu <i>Podskalák</i> s 30% podílem na čistém zisku; fol. 1.	1929	1
13	MĚSTSKÁ DIVADLA PRAŽSKÁ, plakát, VI.Petrovičová, <i>Střídavě oblačno</i> („v hlavní roli populární filmový herec J.W. Speerberger“); tisk., fol. 1.	s.d.	1
14	Čs.státní film, DIVADLO FILMOVÉHO STUDIA, dohoda o uzavření řádného služebního poměru; fol. 3.	1949	1

V. ILUSTRÁČNÍ MATERIÁL 1

V. a) Fotografie

Zahraniční herci:

15	Agnes Petersen; s rkp.věnováním angl., 1 ks.	1928	1
16	Eddy Polo v Praze spolu s JWS; 2 ks.	1922	1
	České filmy:		
17	<i>Drvoštěpové</i> (Lamač škrtí JWS); 1 ks.	1922	1
18	<i>Karel a já</i> (J. Dohnal, J. Marvan); 1 ks.	1942	1
19	<i>Karel Havlíček Borovský</i> (portrét JWS); 1 ks.	1925	1
20	<i>Koryatovič</i> ; 5 ks.	1922	1
21	<i>Matka Kráčmerka</i> (Nedošínská, Pištěk, JWS a další); 1 ks.	1934	1
22	<i>Městečko na dlani</i> ; 3 ks.	1942	1
23	<i>Na sluneční straně</i> ; 1 ks.	1933	1
24	<i>Okovy</i> (Inneman, Kubásek, JWS...); 1 ks.	1928	1
25	<i>Podskalák</i> ; 1 ks.	1928	1
26	<i>Pytláková schovanka</i> (O. Nový, JWS, B. Machník, T. Pištěk); 4 ks.	1949	1
27	<i>Tu ten kámen</i> ; 1 ks.	1923	1

28	<i>V horách duni</i> (původně Jakub Skýva...); 1 ks.	1946	1
29	<i>Za svobodu národa</i> ; 1 ks.	1922	1
	Blíže neurčené:		
30	Německý film <i>Obchodník s děvčaty</i> (?); 3 ks.	1930	1
31	<i>Krásná vyzvědačka</i> (?) (JWS, Z. Rogoz); 3 ks.	s.d.	1
32	Blíže neurčené snímky JWS (2 s. M. Ženíškovou); 4 ks.	s.d.	1
	Amatérské foto:		
33	„Filmová jedenáctka“ (K. Dostal, B. Srbský, V. Vydra ml., K. Hašler, F. Futurista, V. Vydra st., J. Vojta, F. Kovařík, J. Vošahlík, L. Veverka, Z. Štěpánek); 1 ks.	[1925]	1

V. c) Novinové výstřižky – kritiky filmů (řazeno chronologicky); tisk.

34	<i>Dráteníček</i> ; fol. 1.	1920	1
35	<i>Čarovné oči</i> ; fol. 1.	1923	1
36	<i>K. H. Borovský</i> ; fol. 5.	1925	1
37	<i>Okovy</i> ; fol. 4.	1925	1
38	<i>Kreutzerova sonáta</i> ; fol. 9.	1926	1
39	<i>Švejk</i> ; fol. 2.	1926	1
40	<i>Válečné tajnosti</i> ; fol. 3.	1926	1
41	<i>Velbloud uchem jehly</i> ; fol. 1.	1926	1
42	<i>Květ Šumavy</i> ; fol. 5.	1927	1
43	<i>Milenky starého kriminálního</i> ; fol. 8.	1927	1
44	<i>Pražské děti</i> ; fol. 4.	1927	1
45	<i>Boží mlýny</i> ; fol. 1.	1929	1
46	<i>Podskalák</i> ; fol. 2.	1929	1
47	Soubor nalepených výstřižků týkajících se filmů <i>Džungle velkoměsta</i> , <i>Gas über Deutschland</i> , <i>Černé oči, proč pláčete?</i> (Chorý květ), <i>Děvče ze stříbrné hranice</i> , <i>Chudé holky</i> , <i>Pancéřové auto ad.</i> ; fol. 4.	1930	1
48	<i>Svatý Václav</i> ; fol. 14 (7 dvojlistů s vlepenými výstřižky).	1930	1
49	<i>Psohlavci</i> ; fol. 1.	1931	1
50	<i>Pepina Rejholcová</i> ; fol. 2.	1932	1
51	<i>Řeka</i> ; fol. 1.	1933	1

52	<i>Grandhotel Nevada</i> ; fol. 2.	1934	1
53	<i>Hej rup!</i> ; fol. 1.	1934	1
54	<i>Pozdní láska</i> ; fol. 1.	1935	1
55	<i>Sextánka</i> ; fol. 3.	1936	1
56	<i>Babička</i> ; fol. 1.	1940	1
57	<i>Děvčica z Beskyd</i> ; fol. 2.	1944	1
	Výstřižky biografického charakteru:		
58	Soubor biografických článků; fol. 23.	s.d.	1
59	Úmrtní oznámení v novinách; fol. 5.	1950	1
60	Soubor výstřižků ze soutěže o nejoblíbenějšího herce/herčku (čelné umístění JWS); fol. 12.	[po 1936]	1
	V. e) Nekrology		
61	Nekrolog (K. Smrž); tisk., fol. 1.	1950	1
	V. f) Varia		
62	Biancolist s hlavičkou: <i>Český zvukový film, Jáma č. 699, produkce J. W. Speerger, režie V. Kubásek</i> , fol. 1.	s.d.	1
63	O. Speerger (syn JWS), několik vzpomínek na Favoritfilm; fol. 3 + obálka.	2006	1

Příloha 1

Fotografie z pozůstalosti J. W. Speergera zařazené do sbírek NFA

<u>Název</u>	<u>Signatura/přirůstkové č.</u>	<u>počet</u>
--------------	---------------------------------	--------------

Němé filmy:

Bludné duše	0249/ 518 948–949	2 ks
Černé oči, proč pláčete ..?	0363/ 518 950–952	3 ks
Děvče z hor	0216/ 518 953	1 ks
Drvoštěp	0170/ 518 954–955	2 ks
Hraběnka z Podskalí	0226/ 518 956 – 957	2 ks
Jánošík: r. Jaroslav Siamek, František Horlivý – 1921		
Výměna	0135/ 128 227	1 ks + 1 D
K. H. Borovský	0229/ 518 958–959	2 ks + neg.9x13 cm
Koryatovič	0176/ 518 960–963	4 ks
Výměna	0176/ 346 399	1 ks
Kreutzerova sonáta	0254/ 518 964	1 ks
Noc tříkrálová	0183/ 518 965	1 ks
Okovy	0232/ 518 966	1 ks
Podskalák	0315/ 518 967–968	2 ks
Sextánka	0297/ 519 036–037	2 ks
Syn hor	0240/ 518 969	1 ks
Švejk v ruském zajetí	0274/ 518 970	1 ks
Ty petřínské stráně	0166/ 518 971	1 ks
Válečné tajnosti pražské	0275/ 518 972	1 ks
Veterán Votruba	0322/ 518 973	1 ks
Za svobodu národa	0121/ 518 974	1 ks
Ztracená závěť	0370/ 518 975–986	12 ks
Životem vedla je láska	0327/ 518 987–989	3 ks

Zvukové filmy:

Grandhotel Nevada	106/ 518 990	1 ks
Karel a já	386/518 991	1 ks
Městečko na dlani	387/ 518 992	1 ks
Pepina Rejholcová	41/ 518 993	1 ks
Pozdní láska	163/ 518 994–997	4 ks
Strýček z Ameriky	86/ 518 998	1 ks
V horách duní	423/ 518 999	1 ks

Osobnosti:

Burian Vlasta	P 121/ 519 000	1 ks
Ferry Nora	P 220/ 519 001	1 ks
Frič Antonín	P 249/ 519 002	1 ks

Jansová Mary	P 449/ 519 003	1 ks
Jenčík Joe a Hana	P 462/ 519 004	1 ks
Lak Béda	P 627/ 519 005	1 ks
Livia Bronislava	P 659/ 519 006	1 ks
Roth Jan	P 933/ 519 007–008	2 ks
Speerger J. W.	P 1028/ 519 009–029	21 ks
Šimáček Eduard	P 1091/ 519 030–031	2 ks
Šulc A. F.	P 1132/ 519 032	1 ks

Různé:

Kuranda František	P 2240/ 519 033	1 ks
-------------------	-----------------	------

Zahraniční portréty:

Boothby Valery	P 383/ 13 701	1 ks
Coogan Jackie	P 606/ 13 702	1 ks
Frank Harry	P 1083/ 13 703	1 ks
Polo Eddy	P 2587/ 13 704	1 ks

Celkem: 95 ks foto, 1 neg.

Název archivní pomůcky: Speerger Jan Wacslaw (1895–1950)
Časový rozsah pomůcky: 1921–1950 (2006)
Počet evidenčních jednotek: 1 karton
Počet inventárních jednotek: 63
Rozsah zpřístupněných archiválií: 0,12 bm
Stav ke dni: 20. 12. 2011
Archivní fond zpracoval: PhDr. Jindřich Schwippel
Pomůcku sestavil: PhDr. Jindřich Schwippel
Počet stran: VI + 7
Číslo jednací: NFA 2225/2012

Pomůcku schválil: 28. 12. 2012
Datum

.....
Tereza Czesany Dvořáková
ředitelka SNS NFA

Nově vymezené a revidované evidenční jednotky při GI 2012–2013

Název fondu: **Speerger Jan Wacslaw (1895–1950)**

Datum provedení Generální inventury NAD: 5.11.2013

	<i>počet (ks)</i>	<i>inv.č.⁶</i>	<i>Uložení (kart.)</i>	<i>poznámky</i>
Kartony				
Kartony	1			
Fotografické archiválie				
Fotografie papír. podl.	35	15, 16 (2), 17, 18, 19, 20 (5), 21, 22 (3), 23, 24, 25, 26 (4), 27, 28, 30 (3), 31 (3), 32 (4), 33	1	
Tisky				
Plakáty	2	11, 13	1	

Ověřená metráž: 0,12 bm

Vyhotovil: Lucie Hurtová

⁶ Inventární číslo a údaje o uložení jsou uvedeny pouze u nově vykázaných dílčích evidenčních jednotek. Údaje v kulatých závorkách za inventárními čísly znamenají počet kusů dílčí evidenční jednotky v daném inventárním čísle. V případě jednoho kusu se údaj „(1)“ neuvádí.